

Leerlijn
Erfgoed

HAAKSBERGEN

Handreiking

Leerlijn

Erfgoed

Haaksbergen

Een handreiking

Bij de Leerlijn Erfgoed Haaksbergen

Leren over de cultuurhistorie van je eigen omgeving geeft antwoord op de volgende vragen:

- Wat is er gebeurd op de grond onder je voeten?
- Welke sporen van de geschiedenis vind je terug in voorwerpen, gebouwen, verhalen en bijzondere plekken in het landschap in Haaksbergen?
- Wat bewaren we voor later?

De Leerlijn Erfgoed Haaksbergen laat leerlingen op meerdere momenten in hun basisschooltijd in aanraking komen met het lokale erfgoed en de bijbehorende verhalen. Ze leren hun eigen omgeving stapsgewijs en steeds beter kennen. In Haaksbergen ligt een mooi aanbod van projecten met lesactiviteiten voor groep 1 t/m 8. Hiermee kunt u de lessen cultuuronderwijs plezierig, zinvol en verantwoord invullen.

Leerlijn

In één oogopslag

Meer informatie over de inhoud van deze erfgoedprojecten is te vinden op:

<https://basisonderwijshaaksbergen.nl>

Voor:

Groep
1 & 2

Titel:

Van wie is
de koffer?

Thema:

Verkeer vroeger
en nu.
Voorwerpen van de
spoorwegen.

Organisatie:

Museum
Buurtspoorweg
Haaksbergen

Voor:

Groep
3 & 4

Titel:

Bewaren,
of niet?

Thema:

Het leven en
voorwerpen uit de
jaren '50.
Bewaren.

Organisatie:

Museum
Sfeer van Weleer

Voor:

Groep
5 & 6

Titel:

Op zien Twents

Thema:

Immaterieel erfgoed,
tradities en de
Twentse taal.

Organisatie:

Historische Kring
Haaksbergen

Voor:

Groep
6 & 7

Titel:

Drijvende handel

Thema:

Handel & vervoer

Organisatie:

Landgoed
Het Lankheet
Oostendorper
Watermolen

Voor:

Groep
7 & 8

Titel:

De rode draad

Thema:

Textiel

Organisatie:

Historische Kring
Haaksbergen

Voor:

Groep
7 & 8

Titel:

Vloeiend Lankheet

Thema:

Cultuurhistorisch
landschap

Organisatie:

Landgoed
Het Lankheet
Historische Kring
Haaksbergen

Inpassen in het onderwijsprogramma

Erfgoededucatie is een manier van leren over onze cultuur. De wereld bestaat niet uit losse stukjes. Erfgoededucatie laat leerlingen verbanden zien in hun eigen omgeving.

De wereld om hen heen vormt een geheel en heeft betekenis. Leerlingen gaan aan de slag met de dimensies tijd en ruimte.

Ze ervaren dat verleden, heden en toekomst met elkaar zijn verbonden.

Erfgoededucatie doet een beroep op verschillende ontwikkelingsgebieden van kinderen:

- de cognitieve ontwikkeling (denken, beredeneren)
- de zintuiglijke ontwikkeling (ruiken, zien, voelen, horen en proeven)
- de affectieve ontwikkeling (emoties, gevoelens).

De Leerlijn Erfgoed in Haaksbergen levert betekenisvolle thema's voor allerlei leeractiviteiten, lessen en projecten. Erfgoed is immers altijd rondom de school en de leerling te vinden. Je kunt ervan leren hoe mensen wonen, leven en werken in verschillende tijdsperiodes.

Onderwijs over de cultuurhistorie in Haaksbergen is een verbindend thema tussen de verschillende kerndoelen en leergebieden. U kunt de activiteiten van de leerlijn plaatsen in uw lessen geschiedenis en wereldoriëntatie, taal, burgerschapsvorming, kunstzinnige vorming en filosofie. Leg het accent op dat wat u en uw school belangrijk vindt.

Denk aan de volgende mogelijkheden:

- Organiseer een themaweek rondom het erfgoed in Haaksbergen waarin het verhaal van het dorp centraal staat. De hele school werkt tegelijkertijd met de erfgoedprojecten uit de leerlijn.
- Plan ieder jaar één keer een erfgoedproject in voor iedere groep. Neem het op in het jaarprogramma zodat je op tijd bent met aanmelden.
- Of plan één keer in de twee jaar een erfgoedproject.
- Gebruik de erfgoedprojecten ook bij andere passende themaweken. Bijvoorbeeld de Kinderboekenweek.
- Kijk als ICC'er mee met het programma van diverse groepen en koppel erfgoedprojecten aan het lesprogramma.

Kwaliteit!

Een kwaliteitscheck van de erfgoedprojecten in Haaksbergen laat zien dat de werkvormen die gebruikt worden divers, activerend en afgestemd zijn op het ontwikkelingsniveau van de kinderen. Leerlingen worden aangesproken op hun verbeeldingskracht en ze verrichten allerlei onderzoeksactiviteiten. Het werken met voorwerpen laat leerlingen verbanden zien tussen vroeger en nu. Ook het gebruik van nieuwe media en digitale bronnen wordt diverse keren toegepast. De projecten geven vorm aan aanschouwelijk onderwijs dat goede erfgoededucatie karakteriseert. Bovendien vormen de cultuurhistorische onderwerpen die aan de orde komen in de projecten samen een goede basis voor de Leerlijn Erfgoed Haaksbergen.

In drie stappen

Effectief onderwijs over de cultuurhistorie vraagt om een systematische aanpak. Deze systematiek is ontwikkeld in een didactiek voor erfgoededucatie. Door het gebruiken van deze didactiek doe je recht aan drie essentiële stappen in een volwaardig leerproces: activeren voorkennis, beleven en reflecteren.

- **1.** Gebruik de voorbereidende les in de klas! Met een gedegen voorbereiding wordt de voorkennis van de leerling geactiveerd. Deze activiteit vervult de voorbereidende (cognitieve/affectieve) leerfunctie. Activeren betekent dat de kennis wordt aangesproken die nodig is om het erfgoed te kunnen waarnemen, herkennen, verklaren en waarderen. Bijvoorbeeld: welke voorkennis is nodig voor een bezoek aan de watermolen in Haaksbergen? Activeer deze kennis voordat ze ernaartoe gaan. Op deze manier begrijpen leerlingen beter wat ze zien. Zonder voorkennis geen zinvolle beleving. Geef vooraf aan wat het einddoel van een project, een bezoek of een excursie is en herhaal dit einddoel gaande het project en reflecteer hier tussendoor op.
- **2.** Boek dicht, klas uit! Tijdens de beleving komen leerlingen in aanraking met authentieke bronnen en het erfgoed. Het erfgoed optimaal beleven staat centraal. Een bezoek aan Waterpark Lankheet stelt leerlingen in staat tot het daadwerkelijk beleven van het cultuurhistorisch landschap. Door onderzoekopdrachten, kijk-, ontdek- en beleefvragen worden leerlingen gestuurd in hun beleving van het erfgoed. Deze activiteit vervult de verwerkende (cognitieve) leerfunctie. Dat betekent dat leerlingen bezig zijn met het begrijpen, integreren en toepassen van de informatie uit de voorbereidende les.
- **3.** Reflecteer! Tot slot zorgen ordening en samenvatting in de derde stap voor het eigenlijke leereffect. Hiermee leren de leerlingen betekenis verlenen aan het erfgoed. De leerling reflecteert op wat geleerd is. Dit doe je door het letterlijk stellen van de vraag: 'wat heb je geleerd' en het toetsen van de leerdoelen en het einddoel. We spreken dan over de regulatieve (metacognitieve) functie.

Weverij Jordaan

Schutterij Haaksbergen

Erfgoed en 21e eeuwse vaardigheden

Erfgoedonderwijs en 21e eeuwse vaardigheden

Leerlingen toerusten in het onderwijs voor het leven in de 21e eeuw vraagt om aandacht voor specifieke vaardigheden. In het onderwijs worden deze 21e eeuwse vaardigheden steeds nadrukkelijker benoemd. In erfgoededucatie gebruiken wij vaak de volgende vierdeling in het toepassen van deze vaardigheden:

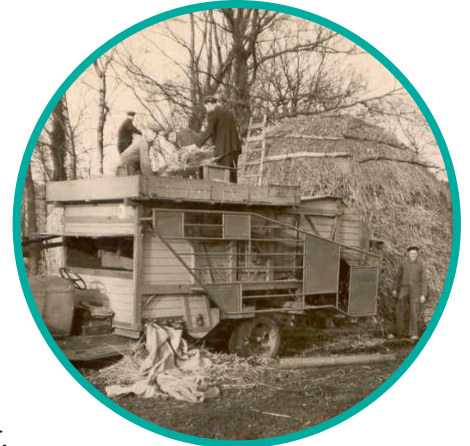
- *Onderzoekend leren:* leerlingen worden door specifieke werkvormen en onderzoekopdrachten gestuurd in kritisch denken, creatief denken en probleemoplossend denken en handelen. In het project 'Op zien Twents' wordt bijvoorbeeld het creatief denken aangesproken met het bedenken en uitwerken van ideeën voor een nieuwe en eigen traditie.
- *Samenwerkend leren:* Erfgoededucatie draait om betekenis verlenen. Om betekenis te kunnen verlenen aan het erfgoed is communiceren, het uitwisselen van elkaars ervaringen en verhalen en respect voor andere meningen een wezenlijk onderdeel in het leerproces. Het begeleiden hiervan en het bespreken van het samenwerkingsproces is een belangrijk uitgangspunt.
- *Mediawijsheid:* Doen de opdrachten in een project een beroep op de mediawijsheid en digitale geletterdheid van leerlingen? Leerlingen kunnen bijvoorbeeld werken met Google Maps en leren gebruik te maken van bronnen die te vinden zijn op internet. Instructies bij het zoeken en het beoordelen van gevonden informatie op internet is van belang.
- *Zelfregulering:* Deze vaardigheid leidt tot inzicht in de ontwikkeling van eigen competenties en het kunnen reflecteren op het handelen, het proces en het product. Aandacht voor deze vaardigheid is in erfgoededucatie onmisbaar. Juist omdat bij erfgoededucatie de beleving van erfgoed en betekenisgeving centraal staan is het van belang om achteraf te reflecteren op de leerervaringen en de eigen invloed hierop. Een mooi voorbeeld van zelfregulering is te vinden in het project 'Vloeiend Lankheet' waar wordt gewerkt met een verwachtingskaart tijdens de voorbereiding op school en in de les op locatie. Door in de reflectiestap hier weer op terug te komen vindt een krachtige manier plaats van zelfregulering.

Gouden tips

Gouden tips van medewerkers van de erfgoedinstellingen in Haaksbergen:

- Betrek grootouders bij de lessen. Zij kunnen vertellen over het dagelijks leven in Haaksbergen in het verleden en voorwerpen of foto's laten zien.
- De kracht van herhalen. Besteed gedurende een schooljaar meerdere keren aandacht aan het erfgoed van Haaksbergen, ook na het afsluiten van het erfgoedproject. Gebruik daarbij de set foto's van historisch Haaksbergen. Laat deze foto's af en toe weer zien, vertel de verhalen daarbij of vraag wat leerlingen zelf (willen) weten.
- Check de mogelijkheid van een kijkdag/open dag of een rondleiding voor docenten. De gidsen staan klaar.
- Koppel reacties op de lessen en werkvormen terug aan de medewerkers. Zo zorg je er samen voor dat het project naar ieders tevredenheid is.
- Maak gebruik van de Canon van Haaksbergen: <https://www.entoen.nu/nl/overijssel/twente/haaksbergen>

Dorsmachine

De Knupduukskes dansen De Driekusman